

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Στρατής Τσίρκας: Αριάγνη
(Κ.Ν.Α. Γ' Λυκείου, σσ. 152-159)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Ο Τσίρκας είναι ένας από τους αντιπροσωπευτικούς συγγραφείς της μεταπολεμικής περιόδου. Ποια στοιχεία αυτής της εποχής σημάδεψαν το έργο του¹;
2. Ο Τσίρκας θεωρείται ένα βαθιά πολιτικοποιημένο άτομο. Ποιες ιδέες πολιτικού περιεχομένου προβάλλονται στο κείμενο αυτό;
3. Ποιο είναι το πολιτικό και ιστορικό υπόβαθρο του αποσπάσματος αυτού;
4. Στο απόσπασμα αυτό υπάρχουν προφητικοί υπαινιγμοί για το μέλλον των Ελλήνων της Αλεξάνδρειας. Μπορείτε να τους εντοπίσετε;

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Σε ποια χρονικά επίπεδα κινείται η αφήγηση;
2. Στο κείμενο συμμετέχουν τρεις αφηγητές, ο ανώνυμος αφηγητής, ο Διονύσης και η Αριάγνη. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της αφήγησης του καθενός ξεχωριστά;
3. Ποιος είναι ο χώρος στον οποίο διαδραματίζονται οι τρεις αφηγήσεις που παρουσιάζονται στο απόσπασμα;
4. Γιατί χρησιμοποιεί τον αόριστο χρόνο στην αφήγησή της η Αριάγνη; Ποια σημασία έχει για το μονόλογό της;

---

¹ Μηλιώνης Χρ., *Με το νήμα της Αριάδνης*, εκδ. Σοκόλη, Αθήνα 1991, σσ. 75-89 / Κοτζιάς Αλ., *Μεταπολεμικοί πεζογράφοι*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1982, σσ. 164-172. "Ο πιο αντιπροσωπευτικός συγγραφέας της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς, που το έργο του παρουσιάζει έντονο πολιτικό χαρακτήρα, είναι ο Στρατής Τσίρκας".

5. Η Αριάγνη διακρίνεται από σπάνια ευαισθησία και ανθρωπιά. Να βρείτε στοιχεία μέσα από το κείμενο που επιβεβαιώνουν αυτή την άποψη.
6. Σύμφωνα με τον ίδιο τον Τσίρκα η *Αριάγνη* είναι η λαϊκή σοφία προσωποποιημένη και εκφράζει την ανεξιθρησκεία και τη συμπάθεια για το φτωχόκοσμο. Να στηρίξετε και να σχολιάσετε την άποψη αυτή με στοιχεία μέσα από το κείμενο².
7. Από ποια στοιχεία φαίνεται ότι το κείμενο είναι ρεαλιστικής τεχνοτροπίας;
8. Με ποιον τρόπο περιγράφεται στην αρχή του αποσπάσματος το φτωχό κοινωνικό περιβάλλον της οικογένειας του Σαρίδη;
9. Ποια στοιχεία του αποσπάσματος θυμίζουν θεατρική τεχνική³;

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Ποια είναι τα στοιχεία που σηματοδοτούν την οικονομική κατάσταση της οικογένειας;
2. Να σχολιάσετε τη σχέση της Αριάγνης με τον άντρα της.
3. Ποια είναι η άποψη του Διονύση Σαρίδη για το συνδικαλισμό;
4. Σε ποια χωρία του πεζογραφήματος προβάλλονται οι αξίες της ανθρωπιάς και της ισότητας;
5. Πώς εκφράζει ο Διονύσης και άντρας της Αριάγνης, το μίσος του για τον ντόπιο πληθυσμό της Αιγύπτου; Σε τι διαφέρει η ιδεολογία του από εκείνη της Αριάγνης;
6. *“Εκεί που είναι ο πόνος κι ο ιδρώτας και τα δάκρυα, εκεί δεν είναι ο άνθρωπος; Γιατί λοιπόν σκάβετε ένα χαντάκι και χωρίζετε; Πού θα σας βγάλουν αυτά τα μυαλά;”*. Να σχολιάσετε το περιεχόμενο του συγκεκριμένου χωρίου.
7. Τι σήμαινε για την Αριάγνη η βοήθεια του Γιούνες στο περιστατικό της κόρης της, Ουρανίτσα;
8. *“Τη λεκάνη και τα εικονίσματα μπορείτε να τα πάρετε. Μα τη νύχτα μέσα στο γαϊδουροκαλόκαιρο, το φως της ασετυλίνης, τους δρόμους και το βουητό του μαχαλά, τα σπασμένα τζάμια και τις μεγάλες φωτισμένες γυάλες με το πράσινο*

² Τσίρκας Σ., “Ακυβέρνητες Πολιτείες”, στο π. *Η λέξη*, τχ. 25, Ιούλιος '83, σσ. 571-572.

³ Οι διάλογοι, οι λεπτομέρειες της αφήγησης, ο περιορισμένος ρόλος του αμέτοχου αφηγητή αποτελούν στοιχεία θεατρικά.

και το κόκκινο νερό, το λαχάνιασμα του Γιούνες, το χαμόγελο του γιατρού, αυτά όλα θα μείνουν πίσω, δεν κλείνονται σε βαγόνια. Και δίχως αυτά τι παίρνετε μαζί σας. Τίποτα!'''. Ποιο είναι το νόημα αυτών των λόγων της Αριάγνης;

9. Οι προσωπικές σχέσεις των βασικών ηρώων του διηγήματος φαίνονται διαταραγμένες. Να βρείτε δύο παραδείγματα μέσα από το κείμενο και να τα σχολιάσετε.⁴
10. Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά της Αριάγνης, του Σιμωνίδη και του Γιούνες; Ποιο είναι το κοινό τους σημείο;
11. Ποιες είναι οι ομοιότητες του Διονύση Σαρίδη με το Σταμάτη;

2.4. Σχολιασμός αδίδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Κ. Ταχτσής: Το τρίτο στεφάνι⁵

Κι όχι μόνο δεν είχε φτάσει η συντέλεια του κόσμου κι ήμασταν ζωντανοί την άλλη μέρα, αλλά το παράδοξο είναι ότι ήμασταν πιο ζωντανοί από ποτέ. Ο πόλεμος, πριν αρχίσει ν' ανοίγει καινούριες πληγές, έκλεισε κάμποσες παλιές: μας έβγαλε απ' τη νάρκη μας, η ζωή μας πήρε νόημα, δε ζούσαμε πια άσκοπα τρώγοντας και πηγαίνοντας στο αποχωρητήριο σαν τα ζώα. Ο κίνδυνος ζύπνησε μέσα μας αισθήματα που ή δεν υπήρχαν πριν ή υπήρχαν και δεν το ξέραμε. Μας έφερε πιο κοντά τον ένα στον άλλο, ποτέ πριν δεν είχα νιώσει πιο κοντά στον Αντώνη όσο εκείνους τους δυό - τρεις πρώτους μήνες του πολέμου. Όλ' αυτά τα χρόνια μπορεί να κοιμόμασταν πλάι-πλάι, μα καθένας μας ζούσε στο δικό του κόσμο, σα να 'μασταν ξένοι και, καμιά φορά, κι εχθροί. Τώρα, για πρώτη φορά κατάλαβα πόσο μ' αγαπούσε και τι μεγάλη καρδιά κρυβόταν κάτω απ' τους χωριάτικους τρόπους του''.

(απόσπασμα)

Στο απόσπασμα του μυθιστορήματος του Τσίρκα το περιστατικό της Ουρανίτσας είναι αυτό που δίνει την ευκαιρία στο Γιούνες να δείξει τα πραγματικά του αισθήματα στους γείτονές του. Ποια αφορμή κάνει τους ήρωες

⁴ Παγανός Γ., *Η νεοελληνική πεζογραφία*, τ.β', εκδ. Κώδικας, Αθήνα 1993, σ. 227.

⁵ Ταχτσής Κ., *Το τρίτο στεφάνι*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1987, σ. 194.

του παραπάνω αποσπάσματος να προσεγγίσουν ο ένας τον άλλον; Να τη σχολιάσετε.

Δ. Σωτηρίου: Μέσα στις φλόγες⁶

Τα Τουρκόπουλα, με τα ξυρισμένα κεφάλια, που οι γονιοί τους δούλευαν για ένα κομμάτι ψωμί στις γύρω φάμπρικες, όταν βλέπαν εμάς τα καλοντυμένα παιδιά, δίσταζαν να μπουν στο παιχνίδι. Στέκονταν παράμερα και μας κοίταζαν με περιέργεια και με ζήλια, λες κι είμαστε μεις κυρίαρχοι κι εκείνα υπόδουλοι. Κι όταν δεν τα καταφέραμε στο παιχνίδι και τα Τουρκάκια δοκίμαζαν να μας ευκολύνουνε, ο Στέφος κι οι φίλοι του τους ρίχνανε πέτρες και τους φωνάζανε σαν να 'τανε σκυλιά: - Ούζου! ουστ, κιοπέκ!

Κι όμως, όταν λείπαμε εμείς, όλα κείνα τα ζιπόλητα εργατόπαιδα, Τουρκάκια κι Ελληνόπουλα, παίζανε φιλιωμένα, όπως παίζαμε και μεις, με τα παιδιά των μπέηδων...

(απόσπασμα)

Να συγκρίνετε το παράδειγμα της Αριάγνης και του Γιούνες με αυτό που αναφέρεται στο παραπάνω κείμενο.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Με ποιο τρόπο αναδεικνύει ο Τσίρκας στην *Αριάγνη* τις αξίες της ανθρωπιάς και της ανεξιθρησκίας; Να αναπτύξετε σε κείμενο διακοσίων (200) περίπου λέξεων τις απόψεις σας.
2. Με ποια γεγονότα εκφράζονται τα αισθήματα αλληλεγγύης ανάμεσα στους ήρωες του κειμένου;
3. Να σχολιάσετε το παρακάτω χωρίο: *“Το γουμάρι, του κάνω, ο ζιπόλητος, που λες καμιά φορά, έσωσε το παιδί μας απόψε. -Ποιος, τι; Κι όταν του τα είπα με το νι και το σίγμα, τι γυρίζει και μου κάνει; -Κι άφησες αυτόν το βρωμάραπα να πάρει στην αγκαλιά του το κορίτσι μας;”*

---

⁶ Σωτηρίου Δ., *Μέσα στις φλόγες*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1996, σ. 27.

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία
(45 λεπτά περίπου)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: .....

ΤΑΞΗ: ..... ΤΜΗΜΑ: .....

ΜΑΘΗΜΑ: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Στρατής Τσίρκας: Αριάγνη

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ: .....

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Να παρουσιάσετε το χαρακτήρα της Αριάγνης.

.....
.....

Μονάδες 5

2. Να σχολιάσετε το ρόλο των διαλόγων στο κείμενο.

.....
.....

Μονάδες 5

3. Πώς εκφράζονται στο πεζογράφημα οι αξίες της ισότητας και της αλληλεγγύης;

.....
.....

Μονάδες 5

4. Ποιες βασικές αντιθέσεις διαπιστώνετε ανάμεσα στους χαρακτήρες του κειμένου;

.....
.....

Μονάδες 5